

Univerzita
Pardubice
Fakulta
filozofická

Katedra: religionistiky

Akademický rok: 2015/2016

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno autora: Bc. Petr Šilha

Název tématu: Islám očima papežů Benedikta XVI. a Františka

Petr Šilha si pro svou diplomovou práci vybral aktuální téma postojů k islámu v dnešním křesťanství, rozebírané v rámci komparace papežů Benedikta XVI. a Františka. Struktura předkládaného textu, tvořená dvěma úvodními kapitolami věnovanými stručné komparaci obou náboženství a proměně přístupu k islámu v dějinách křesťanství a hlavní částí zabývající se oběma posledními papeži v zásadě odpovídá zadání. Logika uspořádání textu nicméně místy poněkud pokulhává. Tak např. konkrétní výklady o II. vatikánském koncilu a o Janu Pavlu II. se objevují v jinak obecně pojaté kap. 2.2 „Typologizace křesťanského vnímání islámu“ a v hlavní části, jež měla být věnována Benediktovu a Františkovu pontifikátu, je zase jako kap. 3.4 zařazeno obecné pojednání o vztahu dialogu a misie.

Výběr jednotlivých dílčích témat úvodních obecných částí je u prací tohoto druhu věcí volby. Petr Šilha se vcelku úspěšně snaží o to, aby tato volba odpovídala zájmu hlavní části textu, tj. usnadňovala následné představení postojů k islámu u papežů Benedikta a Františka a jejich zasazení do religionistických a historických souvislostí. Přece však poněkud zaráží, že v textu nijak nepracuje např. s důležitým konceptem zkresleného obrazu islámu (*distorted image of Islam*) v křesťanském středověku. Uvádění některých detailů typu např. ustanovení berlínské smlouvy z roku 1878 (s. 29–30) se naproti tomu zdá být vcelku zbytečné. Historický přehled bohužel není doveden až k tématu muslimského přistěhovalectví na Západ.

Dnes tak ožehavé téma migrace je ponecháváno úplně stranou i v hlavní části práce (bez ohledu na to, že Benedikt XVI. se k němu samozřejmě vyjadřoval a František na ně od počátku svého pontifikátu klade velký důraz). Petr Šilha se při srovnávání obou posledních papežů zaměřuje jen na několik málo vybraných témat, jejichž vymezení navíc není vždy zcela jasné. V úvodu k hlavní kapitole vysvětluje, že zamítl možnost postupovat od části věnované Benediktovi přes část věnovanou Františkovi k části zaměřené na jejich komparaci, protože „by to uškodilo přehlednosti výkladu“ (s. 56). Jím zvolená varianta nicméně také nepůsobí zcela přehledně, protože např. v podkapitole s poněkud šroubovaným názvem „Vztah náboženství a násilí, vztah víry a rozumu“ věnuje několikásobně větší pozornost Benediktovi (jehož způsob myšlení také její název odráží) než Františkovi. Druhá z hlavních komparačních podkapitol zase nese název „Respekt a mír“, ze kterého nelze poznat, že je tematicky zaměřena na cesty obou papežů do Izraele a muslimských zemí.

Jakkoliv těžko mohu nevznášet výhrady ke struktuře práce, připouštím, že student má právo strukturovat svůj text tak, jak pokládá z hlediska svého bádání a svých závěrů za nejvhodnější. Nelze

popřít, že Petr Šilha poctivě prostudoval a badatelsky promyslel některé aspekty katolicko-muslimských vztahů a že jeho práce není jen kompilační, ale je také spojená s vlastním myšlenkovým přínosem. Za relevantní pokládám mj. jeho zjištění, že zasadit postoje dnešního katolicismu do typologie křesťanských teologických přístupů k islámu je mnohem obtížnější, než by se mohlo zdát, protože např. vstřícné, ale zároveň i obezřetné výpovědi II. vatikánského koncilu mohou platit v rámci různých teologických „paradigmat“ (s. 50).

Pokud jde přímo o oba poslední papeže, autor např. vhodně srovnává poněkud europocentrické zaměření Benedikta XVI. s Františkovým myšlením, ve kterém je ústřední spíše soucitění s chudými z nezápádních zemí, či Františkův větší důraz na mezilidské vzahy (s. 63–64). Pěkné je i srovnání Benedikta jako „učitele“ a Františka jako spíše „přítele“ na úplném konci práce (s. 101). Příliš velký krajíc si ovšem Petr Šilha vzal v již zmíněné závěrečné podkapitole 3.4, v níž se poněkud zbytečně pustil do problematiky spojené se vztahem dialogu a misie, resp. s náboženskou pravdou a tolerancí.

Některé pisatelovy formulace, jako např. tvrzení, že Tomáš Akvinský „jednoznačně mluví z hlediska osoby, která je vlastníkem pravdy“ (s. 60), vnímám jako značně neadekvátní interpretaci myšlení příslušných autorů. Ještě bohorovnější obraty typu „Římská církev je výhradním a absolutním vlastníkem pravdy“ se objevují např. i na s. 91. Není mi jasné, jak může autor formulace tohoto druhu vydávat za učení pokoncilního katolicismu, když zároveň na téže s. 91 sám cituje oficiální církevní dokument, podle kterého „pravda není věcí, kterou vlastníme, ale osobou, které musíme dovolit, aby vlastnila nás“. Obraty výše citovaného druhu jsou ovšem jen jedním z možných příkladů Šilhova někdy velmi svérázného „parafrázování“ textů, s nimiž pracuje /na s. 19 poněkud bizarně „cituje“ např. i můj text z časopisu *Getsemany* (v jeho odkazu „Gatsemany“)/; k dalšímu studiu bych nicméně pisateli velmi doporučoval v práci bohužel nepoužité zásadní religionistické pojednání na téma *Tolerance a pravda v náboženství* od Gustava Menschinga.

Seznam použité primární a sekundární literatury je sice relativně rozsáhlý, chybí v něm ale celá řada titulů, které byly studentovi doporučeny v zadání. Problematická je i forma bibliografie – např. Václav Budovec z Budova je v abecedním pořadí zařazen pod V, u papežských encyklik se objevují jen názvy a roky vydání a také údaje u článků jsou neúplné. Zdroje typu dokumentů II. vatikánského koncilu jsou citovány z internetu, i když by bylo vhodnější použít knižní vydání. Nejasný je způsob rozdělení použitých zdrojů (např. všechny promluvy papežů bych jednoznačně zařadil do primárních zdrojů, v práci je jich však velká část ve zdrojích sekundárních).

Drobné formální nedostatky se objevují i v textu. Na konci poznámek pod čarou např. chybí tečka. Biblické odkazy jsou udávány v poznámkách, i když běžnější je jejich uvádění přímo v textu. Strana 77 nevhodně končí nadpisem nové kapitoly. Na s. 13 je číslo kapitoly mylně uvedeno jako „1.1.4.“ místo „1.4“. Na s. 15 se objevuje obrat „osoba Muhammada, Alího nebo zmíněného Abí Táliba“, která budí dojem, jako kdyby Alí Ibn Abí Tálíb nebyl jednou, ale dvěma osobami. Na s. 35 je ve zmínce o Koperníkovi astronomie zaměňována s astrologií. *Cribratio Alcorani* Mikuláše Kusánského je na s. 45 v textu opakovaně přepisováno jako „Cibratio“ a v poznámce jako „Cibration“. Název Libye je na s. 30 dokonce v citátu přepisován jako „Lybie“.

Vzhledem k uvedeným nedostatkům práci předběžně navrhuji hodnotit stupněm dobře (tj. 3).

V Brně dne 22. ledna 2016

Mgr. Vít Machálek, Dr. Th.D.